

תפלתו והכבוד להו עולמים

ספר

זֶהָר הַקְדוֹשׁ

עם באור
תפלתו והכבוד

עיר וקריש מן שמוא נהיה

ברא רשמוא נהיה

מאמר לפרשת לך לך

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת קרן שלילי ברכה

מאמר סדר עבודת התפלה

מְנַלְן, מִמְשָׁה. בְּקִדְמִיתָא, מִתְתָּא לְעֵילָא, 'כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא' (דברים) לב א, מאי 'אֶקְרָא'. בְּמָה דְכָתִיב (ויקרא א א) 'וַיִּקְרָא אֵל מֹשֶׁה', דָּא שְׂבִינְתָּא. לְבַתֵּר, 'הָבוּ גִדְל לְאַלְהֵינוּ' (דברים שס), דָּא מְלָפָא עֲלָאָה. לְבַתֵּר נְחִית בְּדִרְגוּי מְעֵילָא לְתַתָּא, דְכָתִיב (שם) 'צְדִיק וְיִשְׂר'. לְבַתֵּר קִשְׂרָא דְמַחֲמִינְתָּא, וְאָמַר 'הוּא' (שס), וְדָא הוּא קִשְׂרָא לְבָלָא. בְּגִין כֵּן, בְּעֵי בַר נֶשׁ לְסִדְרָא שְׁבַחָא דְמֵאֲרִיָּה כְּהַאי גְּוֹנָא,

הַבְּתָר וְהַכְּבוֹד

לאחר שאמר רבי שמעון, שתמיד בעבודת ה' הסדר הוא תחילה ממטה למעלה ואחר כך ממעלה למטה, יביא ראייה לדבר ממש רבינו שאמר 'כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו וכו' צדיק וישר הוא'. בתחילה ממטה למעלה 'שם ה' אקרא' במלכות 'הבו גודל לאלהינו' בזעיר אנפין, ואחר כך ממעלה למטה, 'צדיק' הוא בחינת הזעיר אנפין, ו'ישר' היינו המלכות.

מְנַלְן - מנין לנו סדר זה, מִמְשָׁה כמו שאמר בשירת האזינו (דברים לב ג-ד) 'כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבוּ גִדְל לְאַלְהֵינוּ. הַצּוּר תָּמִים פָּעֲלוּ כִּי כָל דָּרְכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֲמוּנָה וְאֵין עֵגֶל צְדִיק וְיִשְׂר הוּא, וּמְבַאֵר, בְּקִדְמִיתָא מִתְתָּא לְעֵילָא - בתחילה עלה ממטה למעלה, 'כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא, מַאי 'אֶקְרָא' - מהו 'אקרא', בְּמָה דְכָתִיב - כמו שכתוב (ויקרא א א) 'וַיִּקְרָא אֵל מֹשֶׁה' שהוא השכינה שקראה אל משה^א, וכן 'אקרא' דָּא שְׂבִינְתָּא - זו השכינה^ב, לְבַתֵּר - ואחר כך אמר 'הָבוּ גִדְל לְאַלְהֵינוּ' דָּא מְלָפָא עֲלָאָה - זה המלך העליון כי העלה את המלכות אל הזעיר אנפין בסוד מיינו נוקבין, לְבַתֵּר - ואחר שעלה ממטה למעלה, נְחִית בְּדִרְגוּי מְעֵילָא לְתַתָּא - ירד במדרגותיו ממעלה למטה, מזעיר אנפין עד המלכות, דְכָתִיב - כמו שכתוב 'צְדִיק

וְיִשְׂר', כי השפע יורד עד ה'יסוד דזעיר אנפין' הנקרא 'צדיק', ומלכות שנקראת 'ישר', לְבַתֵּר קִשְׂרָא דְמַחֲמִינְתָּא - אחר כך קשר קשר של אמונה לייחד את הזעיר אנפין עם המלכות הנקראת 'אמונה', וְאָמַר, 'הוּא', כלומר 'צדיק וישר הוא', והטעם שאמר בלשון נסתה, לרמוז אל האין סוף ברוך הוא שאין לנו בו השגה, וְדָא הוּא קִשְׂרָא לְכֻלָּא - והוא מקשר כל העולמות^ד.

לאחר שהביא את הראיה מן משה רבינו, חזר לומר שכך צריך האדם להתנהג תמיד בעבודתו יתברך, ובפרט בעת התפילה, שצריך תחילה להיות תפילתו ממטה למעלה ולהעלות את המלכות עד שמיחד את אבא ואימא, ואחר כך צריך להשפיע ממעלה למטה ובאים המוחין אל הזעיר אנפין ונוקביה, ומתייחדים, ובוה נשפעים כל העולמות.

בְּגִין כֵּן בְּעֵי בַר נֶשׁ לְסִדְרָא שְׁבַחָא דְמֵאֲרִיָּה כְּהַאי גְּוֹנָא - ומשום כך

מקורות וציטוטים

א. 'תמים' חסד, 'פעלו' גבורה, 'כי כל דרכי משפטי' תפארת, 'אל אמונה' נצח. 'ואין עול' הוד, 'צדיק' יסוד, 'ישר' מלכות. עד כאן לשונו.
ד. מהרח"ו.

א. רמ"ק, וראה בדמשק אליעזר: לכן כתוב א' זעירא.
ב. ראה במהרח"ו שהוסף שגם 'שם' ד'כי שם ה' אקרא, הוא במלכות.
ג. הרמ"ק רמז את כל הפסוק על זה האופן: 'הצור' בינה, ג.

בְּקַדְמֵיתָא מִתְתָּא לְעֵילָא, לְסִלְקָא יְקָרָא דְמֵאֲרִיָּה, לְאַתְר דְּשָׁקִיו דְּעַמִּיקָא דְבִירָא, נְגִיד וְנַפִּיק.

הַקְּתָר וְהַכְּבוֹד

צריך האדם לסדר שבחו של מקום בעת התפילה בסדר הזה, **בְּקַדְמֵיתָא מִתְתָּא לְעֵילָא** - בתחילה מומטה למעלה, **לְסִלְקָא יְקָרָא דְמֵאֲרִיָּה** - להעלות כבוד קונו, כי צריך בתפילתו להעלות המלכות, **לְאַתְר דְּשָׁקִיו**

מקורות וצייונים

ט. ראה בביאורי הזוהר לבעל התניא ז"ל: **לאתר דשקיו דעמיקא דבירא** היינו בחי' יסוד אימא שנק' שקיו כו' כי הוא המגלה מצפון הבינה ומוציא מן ההעלם לגילוי באותיות מ"ח ע"י ה"ג מנצפ"ך דאימא, ולשם עולה מלכות מתתא לעילא בה"ג מנצפ"ך שבמלכות, ששרשם הגבורות וביסוד דאימא, כידוע בפי' המאמר דאימא אויפת לברתא כו' ומש"ת בסוף המאמר ודל'.

י. ראה באריכות בשער מאמרי רשב"י (ספרא דצניעותא פ"א) ותמצית הדברים: 'שביל' הוא יסוד דאבא ע"ש הכתוב (תהלים עו כ) 'ושביליך במים רבים', 'נתיב' הוא יסוד דאימא ע"ש הכתוב (איוב כה ז) 'נתיב לא ידעו עיט'. והם מזוודגים תדיר לחיות העולמות, וכן כאשר באים ליתן מוחין חדשים להוליד נשמות, ולשם צריך האדם לעלות בתפילתו על ידי מסירות נפש עד שיוכל לייחדם זיווג שלם להוליד נשמות. וראה עוד בהערה הבאה.

יא. שער מאמרי רשב"י (ספרא דצניעותא פ"א). וז"ל: הכוונה היא כי האדם בתפילתו צריך שיעלה מחשבתו עד מקום השקאת עמיקא דבירא שהוא נגיד ונפיק לז"א וזה ע"י השביל העליון הנכנס בעומק הבינה והוא נקודת ציון העליונה שבבינה. עוד ראה שם, שמצין לכאן את הזוהר לעיל פרשת ויחי (ח"א רט). רבי יהודה פתח וְאָמַר, 'אַלְדֵּךְ נְשִׂאתִי אֶת עֵינֵי הַיְשׁוּבִי בְּשָׂמַיִם' (תהלים קכג א), 'חַי יְקָרָא אֱוָמָה, אֲכַל תָּא חַזֵּי, צְלוּתָא דְבַר נֶשׁ דְּאַתְּפִינּוּן פֶּה, אִיהוּ לְעֵילָא לְעוֹמָקָא עֲלָאָה, דְּמַתְּמֵן נְגִידֵי פֶל בְּרַקְאָן וְקָל חִירֵי, וּמִתְּפִינּוּן נְפָקֵי לְקִיּוּמָא פְּלֵא. וְכַתּוּב ע"ז ה'אָרֵר' ז"ל: הכוונה כי תפילת האדם המתכוון בלא כראוי היא למעלה בעומק העליון בסוד נקודת ציון ושם תבין ברית קדש שלאה, ומשם נמשכין שני מיני שפע על ידי הזיווג העליון, אם שפע ברכה וחירות וזמ"ש **דמתמן נגדי כל בראקא**, ואם שפע חיות וקיום והעמדה לספירות ולכל הנמצאים בסוד 'ואתה מחיה את כולם' (נחמיה טו ז). כי הנה המלאכים אם יספק מהם השפע העליון כרגע לא יוכלו לעמוד כדאיתא בפי' ויקרא, ולשפע שני זה אמר **ומתמן נפקא לקיימי כולה**, ושני שפעים אלו נעשי' על ידי זיווג העליון וכאשר יחסר דהיינו שפע הברכה לא יקרא זיווג שלם, עד כאן לשונו.

וראה תוספת ביאור בזה באוצר החיים (להרה"ק מקמארג, פ' משפטים) ודע, כי ממוח בינה היוצא לועיד נחלק ג"כ לנוקבא, ושני מוחין אלו חכמה ובינה בהמשכים ליכנס בויער טרם יכנסו מתחברין בסוד היווג, ואז נודונו בסוד דעת עליון הנקרא 'ישא דעמיקא דבירא', כי עמיקא דביר' הוא הבינה, והאדם בתפלתו צריך שיעלה מחשבתו **בביטול המציאות בלב אמת בכל לבי דרשתיך בחשיק' ודביקה וחפיצה בהנכעה**

ה. והרמ"ק כתב, וז"ל: בסוד התפלה במילין, ובעובדא. בעובדא, ציצית ואח"כ תפלה של יד ואח"כ תפלה של ראש, ואח"כ ע"י תפלה של ראש יורד ברצועותיו עד הוד, ואח"כ כורך הרצועות של יד באצבע ויורד מת"ת אל המלכות בסוד הקידושין. וכן הוא הדרך בתפלה, תחלה הזמירות ואח"כ תפלה מיושב ואח"כ תפלה מעומד ועולה ע"י התפלה עד קדש הקדשים (כנו' בפי' פקודי, ובתקונים, ובר"מ, וקצת בפי' במדבר), עד כאן לשונו.

ו. בחלק מהדפוסים (קרימונה ומנטובה) לא נמצא תיבת **בקדמיתא**. ויש לפרשה בשני פנים, **בקדמיתא מתתא לעילא** - בתחילה מומטה למעלה, או יש לומר שקאי על מה שכתוב לפניו, **בגין כך צני בר נש לסְדָרָא שְׁתָּא דְמֵאֲרִיָּה קְהַי נְוֹנָא בְּקַדְמֵיתָא** - שבתחילה קודם התפילה צריך לסדר את שבח קונו, ואחר כך יוכל להתפלל ולבקש מה שירצה. ובדפוס וילנא שמו נקודה אחר תיבת **בקדמיתא**. ובניצוצי זוהר מצוין כמה מראי מקומות לזה, ראה בגמ' (ברכות לב) דרש רבי שמלאי לעולם יסדר אדם שבחו של הקדוש ברוך הוא ואחר כך תפלה, מנלן ממשה, דכתיב (דברים גכג) 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא', וכתבי (שם פסוק כד) 'ה' אלהים אתה החלות להראות את עבדך את גלך ואת ירך החוקה אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך' וכתבי בתריה (שם פסוק כה) 'אעברה נא ואראה את הארץ הטובה וגו', וראה עוד בזהר לעיל (ח"א רמד): 'הַשְׁתָּא צְלוּתָא פְּתָרֵי דְקַרְפָּנָא [עכשו תפילה במקום קרבן], וְצֵעֵי בַר נֶשׁ לְסִלְקָא שְׁבָתָא דְמֵרִיָּה דְקָדָא יְאוּת [וצריך יסוד לסדר שבח רבונו כראוי], וְאֵי לָא יִסְדֵּר, לְאוּ צְלוּתֵיהּ צְלוּתָא [ואם לא יסדר, אחר תפילתו תפילה], עד כאן לשונו.

ז. ראה בביאורי הזוהר לבעל התניא, ז"ל: הוסיף לברר דגם בעבודת האדם למטה יהיה הסדר באופנים הללו, **בקדמיתא לסלק יקריה דמאריה** היא בחי' מלכות דאצילות, שנקרא 'יקר' דמארי' וכמ"ש (בשלה טו ז) 'כבוד ה' וכו' ותרגומו 'כבוד זיו קריה' (ראה תרגום יונתן ישעיה ו ג כו').

ח. בדפוס וילנא צוין כאן הזוהר לעיל (עג) וז"ל: רבי אָבָא אָמַר, 'מְעַמְמֵיקֵים קְרֵאתִיהּ ה' (תהלים קל א), אֶתְרֵי גִזֵּי הוּא לְעֵילָא [מקום גנוז הוא למעלה], והוא עמיקא דבירא [והוא עומק הבאר], וקְהַי נְפָקֵין נְחִלֵין וּמְפִיעֵין לְקָל עֵיבָר [ומזה העומק יוצאים חלים ומעיעות לכל עבר], והוא עמיקא דעמיקא אקרי 'תְּשׁוּבָה' [ואותו עמק העמקה נקרא 'תשובה']. וְאוּן דְּצֵעֵי לְאֶתְרָא וְלְאֶתְרָא פְּחוּבֵי [ומי שרונה לשבח ולחטור מחטאיו]. קְהַי עוֹמָקָא אֶצְטְרִיבֵי לְמִקְרָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא [מהעמק הזה הוא צריך לקרוא קדוש ברוך הוא], קְהַי הוּא דְקְתִיב 'מְעַמְמֵיקֵים קְרֵאתִיהּ ה'', עד כאן לשונו.

**לְבַתֵּר לְאִמְשָׁכָא מְעִילָא לְתַתָּא, מִהֵהוּא שְׁקִינְי דְנַחְלָא, לְכָל דְרָגָא
וְדְרָגָא, עַד דְרָגָא בְּתַרְאָה, לְאִמְשָׁכָא בְּרַכָּאן לְכָלָא, מְלַעֲיָלָא
לְתַתָּא. לְבַתֵּר בְּעֵי לְקַשְׂרָא קַשְׂרָא בְּכָלָא, קַשְׂרָא דְמְהִימְנוּתָא.**

**וְדָא הוּא בַר נֶשׁ דְּאֹקוּר לְשִׁמְא דְמֵאֲרִיָּה, לְיַחְדָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא.
וְעַל דָּא כְּתִיב (שְׁמוּאֵל א' ב ל) 'כִּי מְכַבְּדִי אֶכְבֵּד', 'כִּי מְכַבְּדִי**

הַבְּתֵר וְהַכְּבוֹד

לְבַתֵּר² לְאִמְשָׁכָא מְעִילָא לְתַתָּא - ואחר שעלה בתפילתו ממטה למעלה, צריך להמשיך ממעלה למטה, **מִהֵהוּא שְׁקִינְי דְנַחְלָא** - מהשקאת אותו הנחל שהוא 'נצח הוד יסוד' דאימא³, **לְכָל דְרָגָא וְדְרָגָא עַד דְרָגָא בְּתַרְאָה** - לכל מדרגה ומדרגה מהששה קצוות של הזעיר אנפין, עד המדרגה האחרונה שהיא המלכות⁴, **לְאִמְשָׁכָא בְּרַכָּאן לְכָלָא מְלַעֲיָלָא לְתַתָּא** - כדי להמשיך ברכות לכל מלמעלה למטה, **לְבַתֵּר בְּעֵי לְקַשְׂרָא קַשְׂרָא בְּכָלָא** - ואחר כך צריך לקשור קשר בהכל על ידי אין סוף

אחר שביאר רבי שמעון איך צריך להיות עבודת התפילה ממטה למעלה וממעלה למטה, יאמר עתה כי מי שעושה כן הוא מכבד את קונו, ועליו אמר הכתוב 'כי מכבדי אכבד', ולהיפך מי שאינו עושה כך עליו נאמר המשך הכתוב 'ובזוי יקלוי'.

וְדָא הוּא בַר נֶשׁ דְּאֹקוּר לְשִׁמְא דְמֵאֲרִיָּה - וזהו האדם המכבד את שם קונו, **לְיַחְדָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא** - ליחד שמו הקדוש. **וְעַל דָּא כְּתִיב** - ועל זה כתוב (שְׁמוּאֵל א' ב ל) **'כִּי מְכַבְּדִי אֶכְבֵּד וּבֹזֵי יְקַלְוּ, וְדוּרֵשׁ, 'כִּי מְכַבְּדִי**

מקורות וצייונים

לעלמין, כי השפע הב' אי אפשר זולתו, אלא שאין הזיוג שלם לברכה וחירות לעטר הבן הנעים ד' אחד ושמו אחד ב"ה וב"ש כדי שידווג עם כלתו על ידי היסוד כי הצדיק אבד, עד כאן לשונו.

יב. בנרמס נוסף כאן בסגורים: נגיד. וכ"ה בדפוסים קרימונה ומנטובה, וברמ"ק.

יג. דמשק אליעזר. וכ"ה בביאורי זוהר לבעל התניא וז"ל: **לאמשכא** מבחינת יסוד אימא מג' פרקין שבה להמשיך הגדלת מוחין לז"א **בכל דרגא ודרגא** שבו, כי ט' ספירות דז"א נגדלים במוחין מג' פרקין דיסוד אימא. עד כאן לשונו.

יד. מקדש מלך. וכ"ה בביאורי זוהר.

טו. ע"פ דמשק אליעזר. וראה במקדש מלך שכתב: **קשרא בכלוא** היינו אריך עי"ש. ובביאורי זוהר כתב: **ההוא שקיא דבירא** מאיר וממשיך הגדלת המוחין ממלכות דאצילות נמשך בב"ע והוא **לאמשכא ברכאן לכלוא**, ולבתר לקשרא קשרא בכלא, היינו בבחינת אור הכתר שנקרא כתר דמחימונותא, כי בחינת הקשרא מבריה מן הקצה לקצה כידוע וד"ל.

עוד ראה ברמ"ק שביאר כל זה בסדר תפילת שמונה עשרה וז"ל: והוא סוד ברכות העמידה [כנו] פ' פקודין] וז"ש **לכל דרגא ודרגא עד דרגא בתראה** שהוא המלכות, והיינו סוד ברכה הודאה בהוד, שים שלום ביסוד, ושם המלכות נכללת. וזה **לאמשכא ברכאן** לא לייחוד אלא היומנה אל הייחוד. אמנם אחר שגרם כל זה הייחוד הוא כאן בשים שלום, כנו' בפ' תרומה, וז"ש **לבתר בעי לקשרא קשרא בכלואו** דהיינו זוגא דההוא אדרא דנקטא נשמתין והיינו בסוד נפילת אפיק' כנו' שם.

ובכל נשבר ובוור ובשמתח עד מקום השקאות עמיקא דבירא שהוא נגיד ונפיק לזעיר, והוה ע"י שביל עליון הנכנס בעומק הבינה והוא נקודת ציון העליונה שבבינה, אשר משם נמשך מימי אור לפרצופי הפנימיי' והוא דעת עליון הנכב' בנקוד' ציון שבה, ונקודת ציון נקרא 'נתיב לא ידעו עיט' (איוב כח ז), והשביל הנכנס שם נקרא דעת 'פטר כל רחם' (שמות יג ב), דאיהו אפתח רחמה למעבד פירין ואיבין כדקא יאות ואיהו קודש עילאה. ודע שכמו שיש ליסוד התחתון שני בחינות בסוד יוסף ובנימין, כמו כן לשביל עליון הנקרא עמיקא דבירא ומקורא דבירא ולא אתיידע לעילא ותתא כי מרוב תבורם לא אתיידע לעילא בבחינות מ"ד ולא לתתא בבחינות מ"ג, ובחינה זאת נעלם בתוך הבינה עמוק עמוק לפיכך נקראת עמיקא דבירא כטעם 'ושבילך במים רבים ועקבותיך לא נודעו' (תהלים עז כ), כי מרוב חיבורם לא ניכר מי הוא המשפיע ומי הוא המקבל, והנותן צדקה בסתר גורם ייחוד זה שיעלה תפלתו עד שם 'היושבי בשמים' (תהלים קג א), כי בתפילת האדם המכוין בה כראוי הוא למעל' בעומק עליון בסוד נקודת ציון ושם הביון וסוד עלאה שאין שם ערלה, ומשם נמשכין שני מיני שפע אחד ברכה וחיות לחיצוניות עולמות ואחד לצורך הזיוג הפנימי. והענין כי צריך התעוררות התחתונים אל העלאת המ"ג ולכך צריך לכוין בתפילתו עד שם, וכשאין התעוררות בתחתונים אין הזיוג ע"י נתיב זה, ואז אין הזיוג לצורך ברכה וחירות לעטר הבנים בעטרין אלא לצורך קיום והעמדת עולם, אבל לעולם יש שם זיוג כי לא פסיק לעלמין בין מקדישין בין אין מקדישין מתתא, אני קדוש א"י קדוש אני ה' (ויקרא ט ב), קודש עלאה דלא פסיק להשפיע אור קדושתו, ולכן לא פסיק יוד מאתריה

לְעֶלְמָא דָּא, אֲכַבְדְּ בְּעֶלְמָא דְאַתִּי. 'וּבּוּזֵי יַקְלֹוּ' (שם), מַאי 'וּבּוּזֵי יַקְלֹוּ'. דָּא הוּא מֵאן דְּלָא יָדַע לְיַחְדָּא שְׁמָא קְדִישָׁא, וְלִקְשָׁרָא קִשְׂרָא דְמְהִימְנוּתָא, וְלִאֲמִשְׁכָּא בְּרַכָּאן לְאַתֵּר דְּאַצְטְרִיךְ, וְלִאֲקִיר שְׁמָא דְמֵאֲרִיָּה. וְכֵן מֵאן דְּלָא יָדַע לְאֲקִיר שְׁמָא דְמֵאֲרִיָּה, טַב לִיָּה דְּלָא אֲבָרֵי.

הַקְּתֵר וְהַכְּבוֹד

הוא מי שאינו יודע ליחד השם הקדוש, וּלְקִשְׂרָא קִשְׂרָא דְמְהִימְנוּתָא - ולקשר קשר האמונה, וְלִאֲמִשְׁכָּא בְּרַכָּאן לְאַתֵּר דְּאַצְטְרִיךְ - ולהמשיך את הברכות למקום שצריך, וְלִאֲקִיר שְׁמָא דְמֵאֲרִיָּה - ולכבד שם קונו, וְכֵן מֵאן דְּלָא יָדַע לְאֲקִיר שְׁמָא דְמֵאֲרִיָּה - וכל מי שאינו יודע לכבד את שם קונו, טַב לִיָּה דְּלָא אֲבָרֵי - יותר טוב לו שלא היה נברא¹⁰.

לְעֶלְמָא דָּא - בעולם הזה, דהיינו מי שמעלה כבוד קונו כאמור, שמעלה את המלכות למיין נוקבין, 'אֲכַבְדְּ בְּעֶלְמָא דְאַתִּי' - בעולם הבא, שמקבל בחזרה שפע מן הבינה הנקראת עולם הבא. אבל 'וּבּוּזֵי יַקְלֹוּ' פירוש, 'ובוזז' מי שמבזה חלילה את כבוד קונו, 'קלול' הוא בעצמו מתבזה. ושואל מַאי - מהו 'וּבּוּזֵי יַקְלֹוּ', על מי הוא נאמר, ומשיב, דָּא הוּא מֵאן דְּלָא יָדַע לְיַחְדָּא שְׁמָא קְדִישָׁא - זה

מקורות וציונים

גלי קמיה דפלניא ולא ליעול ולא תקבלון ליה ווי ליה ווי לנשמתי, עכ"ל. ועוד האריכו בעונש מי שאינו עונה אמן לקמיה. וכלל היוצא מכלל המאמר לענין מעשה כי מלבד הפשט המובן מדבריו שהוא שצריך לכוון באמן בין שיהיה הכוונה לפי הפשט או על דרך הסוד שהוא היותר נראה, כאוחרו כמו דלא פתח ברכא וכו' צריך ליהרר שלא לדבר בחזרת ש"צ י"ח ברכות מפני שהם ברכות סמוכות זו לזו, ואם ידבר בעניניו יטריד דעתו ולא יוכל לכוון באמן אפילו לפי הפשט, וכן בכל ברכה וברכה משאר הברכות לא ישיח מתחילת הברכה עד סופה כדי שיוכין באמן כראוי. ומלבד זה צריך ליהרר בחזרת ש"צ י"ח ברכות שהוא פגם גדול כמו שיתבאר בענין התפלה.

עוד מענין 'ובוזי יקלו' פירשו בריש פרשת ואתחנן (זוהר דף רס:) שהוא הפותח עיניו בשעה שהוא מתפלל, זה לשונו, 'ובוזי יקלו' האי מאן דאסתכל בשכינתא בשעתא דאיהו מצלי, ושאר לשונו העתקנו בשער קדושה (שלוחי פרק ח). ובמדרש (במ"ד ה' ו') פסוק 'איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם' (במדבר ה' ו'), אמר על פסוק 'כי מכבדי אכבד' זה לשונו, דבר אחר 'כי מכבדי אכבד' בגרים, הם מכבדים להקב"ה שמנחמים מעשיהם הרעים ובאים וחסים תחת כנפי השכינה הקב"ה מכבדם, ללמוד שכל המיישר אורחותיו הוא מכבד להקב"ה, שנאמר (תהלים ג' כג) 'זובח תודה יכבדני', ואומר (ירמיה ג' טז) 'תנו לה' אליהם כבוד בטרם יחשיך' וגו', 'ובוזי יקלו' אלו הרשעים, שהרי סרים מאחרי המקום הקב"ה מקולם, עכ"ל. עוד מענין כבוד ה', אף על פי שלא נזכר מלת כבוד, הוא לקום לענות אמן יהא שמיה רבא וגו' וברכו, וזה נתבאר בירושלמי, 'קום כי דבר ה' אליך' (ראה שופטים ג' כ), מכאן אמר רבי אלעזר כד ענו אמן יהא שמיה רבא וכל דבר שבקדושה בעי למיקם ארגלי, עכ"ל.

10. מתוך מדבש.

בענין מה שביאר כאן הזוהר שכבוד ה' היינו לכוון בעת התפילה, ראה בראשית חכמה (שער הריאה פרק ט"ו) שמנה י"ב מיני כבוד שצריך האדם לכבד בהם את קונו, עיי"ש, ובתוך דבריו מביא גם את משאמר הזוהר כאן, וז"ל: בחינת ה' בענין הכבוד הוא מה שאמר הפסוק 'כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו', ונתבאר בענין הכבוד הזה בוהר ובתיקונים בכמה בחינות, הא' בענין התפלה שצריך לכוין בה על דרך הסוד, ודבר זה ביארו רשב"י (זוהר פ' וילך רפה). ולא נעתיק כל לשונו, מפני שיעיקר דבר זה צריך אנו לבארו בענין התפילה, אמר זה לשונו, מַאי 'ובוזי יקלו', דא הוּא מֵאן דְּלָא יָדַע לְיַחְדָּא שְׁמָא קְדִישָׁא וְלִקְשָׁרָא קִשְׂרָא דְמְהִימְנוּתָא וְלִאֲמִשְׁכָּא בְּרַכָּאן לְאַתֵּר דְּאַצְטְרִיךְ וְלִאֲקִיר שְׁמָא דְמֵאֲרִיָּה, וְכֵן מֵאן דְּלָא יָדַע לְאֲקִיר שְׁמָא דְמֵאֲרִיָּה טַב לִיָּה דְּלָא אֲבָרֵי. וכיוצא בבחינה זו מה שאמר הכתוב (ישעיה ס"ג ג') 'כפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני', ופירשו, כי המדות העליונות כבודם הוא על ידי הארת הנשמה העליונה נשמה לכל הנשמות בהם, ולכן בהיות האדם דבק במחשבת לבו הוא דבק בפנימיות וגורם שהמחשבה תתפשט בתוך המדות ועל ידם מתפשט א"ס וכ"ע ונעשה הכל אחדות אחד, אבל אם הלב אינו שם נמצא הדברים כנוף בלא נשמה והם כמו כלים נשברים שאין בהם תוכיות. עוד שם (זוהר פ' וילך רפה), אמר רבי יהודה, 'ובוזי יקלו' מאן דלא ידע לאוקיר שְׁמָא דְמֵאֲרִיָּה ולא אתחונן באמן דתנינן (ברכות נג:) גדול העונה אמן יותר מן המברך, עכ"ל לענינו. ועוד לקמיה תאנא כל מאן דשמע בריכה מהוהא דמברך ולא אתחונן באמן עליה אתמר 'ובוזי יקלו', כד"א (מלאכי א' ו') 'לכם הכהנים בוזי שמי', ובשעתא דאצטרך מַאי עוֹנֵשִׁיהָ כְּמָא דְלָא פַתַּח בְּרַכָּאן לְעִילָא כַּךְ כָּל פַּתְחִין לִיָּה, וְלֹא עוֹד אֵלָא כִּד נַפְיָא מְהַיָּא עֲלֵמָא מְכַרְזֵי קַמְיָה וְאִמְרֵי טְרוּקֵי